Plean Scoile: Gaeilge

Scoil Chiaráin Naofa,

Dubhras,Cinn Mhara, Co.na Gaillimhe

Uimhir Rolla 17669Q

Réamhráiteas

Cuireadh an plean seo le chéile le linn na scoil bhliana 2021-.2022 Bhí an fhoireann ar fad páirteach sa phróiseas.

Búnchúiseanna

Tá gá leis an bplean seo;

- Chun cuidiú linn an curaclam a chur i bhfeidhm agus a chur in oiriúint dár scoil
- Chun go mbeidh treoir chinnte againn i múineadh agus úsáid na Gaeilge
- Ionas go mbeidh léanúnachas agus forbairt ó rang go rang
- Chun an cur chuige cumarsáideach a chur i bhfeidhm sa scoil
- Chun comhthéacs a chruthú d'úsáid na Gaeilge sa scoil
- Chun eolas a thabhairt do dhaoine nua ag obair sa scoil

Fís

Is é an fís atá againn sa scoil seo don Ghaeilge ná go bhfoghlaimeoidh na páistí an Ghaeilge go héifeachtach agus le taitneamh agus mar thoradh ar seo go mbeidh siad ábalta an Ghaeilge a úsáid go cumarsáideach mar theanga. Tá sé mar sprioc againn go gcloisfear na múinteoirí go minic ag caint i nGaeilge mar ghnáth theanga chumarsáide agus sa tslí seo go spreagfaí na páistí chun an Ghaeilge a labhairt go neamhfhoirmiúil.

Aidhmeanna;

Is iad na haidhmeanna atá againn mar fhoireann scoile ná:

- *go mbainfidh na paistí amach caighdeán ard labhartha, léitheoireachta agus scríbhneoireachta roimh deireadh a mbunoideachais*
- *éisteacht, labhairt, léitheoireacht agus scríbhneoireacht a fhorbairt ar bhealach comhtháite*
- *go gcuirfí ar chumas na páistí eolas a chur ar chultúir na tíre trí foghlaim na Gaeilge*
- *go mbeidh meas ag na leanaí ar an nGaeilge agus dearcadh dearfach acu ina leith*
- *go mbeidh fonn orthu a gcuid Gaeilge a úsáid agus a chur chun cinn*
- *go gcuirfimid leis na háiseanna sa scoil go rialta chun freastal ar riachtanais teanga na bpáistí.*
- *go dtabharfaidh an fhoireann teagaisc tacaíocht dá chéile chun a gcuid Gaeilge féin a chur chun cinn agus taitneamh a bhaint as an bpróiseas*

▪ Gaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir thart timpeall na scoile
▪ Cumas léitheoireachta agus scríbhneoireachta an pháiste a chothú i slí comhtháite ag leibhéil a oireann dó/di féin
▪ Go mbeadh grá don teanga níos tábhachtaí ná cruinneas teanga
▪ Cúram a dhéanamh ar fhorbairt shóisialta, chognaíoch, mhothúchánach, shamhlaíoch agus aiséitiúl an pháiste
▪ Feasacht teanga agus feasacht cultúir a chothú
▪ Clár bán idirghníomhach (agus ICT eile) a úsáid chun suim, taitneamh agus tuiscint an pháiste a ardú sa Ghaeilge

1. Curaclam na Gaeilge;

1.1: Cur Chuige Cumarsáideach

Tuigimid mar fhoireann Scoile gur ar chumarsáid a leagtar béim sa churaclam. Dar linn is iad príomh ghnéithe an cur chuige cumarsáideach ná díriú ar riachtanaisí teanga na bpáistí agus a chinntiú go bhfuil baint ag na trópaicí/teanga atá roghnaithe le saol an pháiste. Sa chaoi seo is féidir leis an bpaiste a bheith gníomhach san fhoghlaim. Beidh sé/í in ann na feidhmeanna teanga a úsáid, mar shampla slán a fhágáil, ceist a chur freagra a thabhairt srl. Mar sin tá cumarsáid mar sprioc le gach ceacht Gaeilge agus na ceithre snaitheanna a bheith comhtháite lena chéile a oiread agus is féidir

Sa struchtúr don cheacht, roinntear é ar thrí thréimhse

- An thréimhse réamhchumarsaide
- An tréimhse cumarsáide
- An tréimhse iarchumarsáide

Déanfaidh muid sáriarracht an modh seo a usáid sna ranganna. Tá na muinteoirí ag obair le chéile chun na himpleachtaí seo a shárú.

Príomhthréithe an cur chuige cumarsáideach:

- Foghlaimeoir-lárnaithe
- Béim ar chiall agus ar úsáid laethúil na teanga
- Foghlaimeoirí gníomhacha
- Obair ghrúpa agus bheirte
- Pearsanú
- Gníomhachtaí céillí

- Bearnaí eolais
- Múintear an ghramadach de réir mar a bhíonn sí ag teastáil agus i gcomhthéacs oiriúnach
- Tús áite do na feidhmeanna teanga
- Dearcadh níos dearfaí i leith earráidí
- Múintear na scileanna éagsúla le chéile an oiread agus is féidir

1.2: Feidhmeanna Teanga

Is é an tuiscint atá ag foireann na scoile ar feidhmeanna teanga ná úsáid na teanga chun cuspóir cumarsáide a chomhlíonadh. Sa scoil seo beidh liosta d'eisleamáirí na bhfeidhmeanna teanga le feiscint i ngach seomra ranga. Seo é an gréile samplach (féach Aguisín 1) Táimid chun an gréile seo a úsáid mar thacaíocht/treoir don bhfoghlaim agus don teagaisc sa scoil seo. Is féidir linn na heiseamláirí a chur in oiriúint don chleachtas ranga/scoile seo, do na riachtanaisí teanga, do suimeanna agus do chúlraí na bpáistí agus sa tslí seo is féidir a chinntiú go bhfuil forbairt agus leanúnachas sa scoil. Is féidir cuir leis an liosta seo nuair atá nathanna á fhoghlaim sna ceachtanna bunaithe ar na téamaí agus na feidhmeanna teanga atá foghlamtha, forbartha agus in úsáid go cumarsáideach ag páistí a mharcáil. Leanfaidh an liosta céanna na páistí ó rang go rang de réir mar a théann siad tríd an scoil. Is mian linn go mbeidh na paistí in ann an Ghaeilge atá acu a úsáid chun labhairt, léamh agus scríobh faoi trópaicí a bhfuil spéis acu féin iontu ar bhealach nádúrtha cumarsáideach.

- Tá liosta de na heiseamláirí feidhmeanna teanga déanta amach le haghaidh gach aon rang. (Féach Aguisín 1)
- Leanann an liosta Feidhmeanna Teanga ó rang go rang.
- Caithfidh an múinteoir ranga aird a tharraingt ar na feidhmeanna i rith na scoilbhliana.
- Beidh an fhoireann ar fad aontaithe ar an gcur chuige
-

1.3: Snáitheanna an Churaclaim:

- Éisteacht
- Labhairt
- Léamh
- Scríobh
- *Éisteacht*

- Tuigimid sa scoil seo go bhfuil an-thábhacht ag baint l'éisteacht i sealbhú na teanga. Tá na páistí ag éisteacht leis an teanga go neamhfhoirmiúil m.sh sa rang nuair atá an múinteoir ag bainistiú ranga. Cloiseann siad an Ghaeilge chomh maith nuair atá na múinteoirí I mbun cumarsáide sa rang agus i dtimpeallacht na scoile. Tá sé fíor thábhachtach an teanga a úsáid go neamhfhoirmiúil i gnáth cúrsaí an lae chun an Ghaeilge a chur chun cinn. Cuirtear béim ar scil na héisteachta i rith an cheachta chomh maith – éisteacht go foirmiúil.

- *Labhairt*

- Tá béim láidir sa scoil seo ar labhairt na Gaeilge. Ba mhaith linn go mbeidh na páistí in ann labhairt go simplí faoi na trópaicí a bhfuil spéis acu iontu agus go mbeidh siad in ann caidreamh bunúsach sóisialta a dhéanamh. Tugann an fhoireann deiseanna foghlama do pháistí i gcónaí ionas go mbeidh siad in ann cumarsáid labhartha a dhéanamh go rialta chun an teanga a fhorbairt. Chun an aidhm seo a bhaint amach spriocfaimid na páistí chun labhairt i nGaeilge go neamhfhoirmiúil chomh minic agus is féidir i rith an lae agus chun labhairt go foirmiúil nuair atá rang ar siúl.

- *Léitheoireacht*

- Tosaíonn clár ullmhúcháin don litreach i ranganna na naíonán le rainn, cluichí teanga, amhráin agus pictiúr leabhair, scéalta, na leabhair mhóra, teanga bhainistíochta ranga agus eile. Cuirtear le seo i Rang 1 agus 2 le prionta sa timpeallacht agus léitheoireacht idirghníomhach Tarlaíonn tús na léitheoireachta go hoifigiúil i Rang 2. Um an dtaca seo, tá fothscileanna na léitheoireachta sa Bhéarla sealbhaithe ag na páistí. Níl ach traschur na scileanna i gceist ansin nuair a thosaíonn said ar léitheoireacht na Gaeilge.Tugann an léitheoireacht eolas, pléisiúir agus taitneamh don léitheoir, mar sin, chomh maith leis na leabhair léitheoireachta ranga beimid ag cuir leis na leabhair sa leabharlann go rialta agus beidh leabhair spéisiúla agus oiriúnacha do na ranganna go léir á lorg again chun éagsúlacht téacs agus

genre a sholáthar do pháistí. Tuigimid go bhfuil bainistiú na léitheoireachta lárnach sa phróiseas chomh maith. Bíonn deiseanna léitheoireachta éagsúla a sholáthar sa scoil seo, mar shampla – léitheoireacht faoi stiúir, léitheoireacht pháirteach, léitheoireacht roinnte, léitheoireacht aonair, taoiléitheoireacht, tionscnaimh léitheoireachta ilrangach.

- *Scríbhneoireacht*

- Tarlaíonn tús na scríbhneoireachta i rang 1 le cóipeáil frásaí agus abairtí bunaithe ar na téamaí &ríl. Téann an scríbhneoireacht chun cinn le tascanna scríbhneoireachta m.sh. ailt bunaithe ar nuacht pearsanta. Tá níos mó samplaí tugtha de scríbhneoireacht ag na leibhéil difríochta tríd an scoil in Aguisín 5 chomh maith l'aidhmeanna na scríbhneoireachta.

- Tuigeann muid go bhfuil gá le cleachtadh i scríbhneoireacht fheidhmiúil agus chruthaitheach agus go bhfuil cleachtadh agus taithí ag teastáil ó na páistí chun scil na scríbhneoireacht a fhorbairt go leanúnach comhsheasmhach sa scoil i próiseas na scríbhneoireachta. Tá gá le seo ionas go mbeidh siad ábalta feabhas a chur ar a m'iarrachtaí. Tosaíonn obair ar litriú go neamhfhoirmiúil i Rang 2 agus leanann sé ar aghaidh tríd an scoil. Ag an am chéanna tá clár foirmiúil don litriú a dhéanamh ag na ranganna ó Rang 3 suas. Tá an clár seo bunaithe ar an léitheoireacht agus riachtanaisí teanga na bpáistí. Tá an ghramadach á fhoghlaim de réir a chéile agus nascaithe leis na hacmhainní/teanga atá in úsáid. Bíonn béim ar úsáid agus cumarsáid i gcónaí i bhfoghlaim na gramadaí.

- ***Comhtháthú na Snáthanna***

- Sa scoil seo cuirtear béim ar éisteacht agus labhairt mar bhunús don litearacht. Déanfaimid iarracht éisteacht / labhairt / léitheoireacht agus scríbhneoireacht a fhorbairt ar bhealach comhtháite. Is féidir é sin a dhéanamh trí na gníomhaíochtaí atá luaite faoi na snáitheanna san ábhar teagaisc.

Labhairt:Teanga ó Bhéal

Neamhfhoirmiúil

- Múinteoir ag labhairt Gaeilge
- Múinteoir ag tabhairt treoracha
- Cuairteoirí sa scoil
- Foireann na scoile eatarthu féin
- Orduithe, teachtaireachtaí-iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh
- Mar theanga chaidrimh
- Mar theanga bhainisteoireacha
- Ócáidí spéisialta – Breithlá …Seachtain na Gaeilge
- I gceachtanna eile, msh., sa chorpoideachas

- Éisteacht leis an Ghaeilge á labhairt go fíorchumarsáideach
- Frásaí na seachtaine – *(Aguisín 2)*
- Rolla- anseo, as láthair, b'fheidir go bhfuil sé tinn, ar saoire, níl sé/sí ar scoil &rl
- Teachtaireachtaí
- Treoracha agus orduithe -Tóg amach/Tógaigí amach... Oscail/osclaigí
- Ceisteanna á gcur agus a bhfreagairt

Foirmiúil

- Sa rang Gaeilge (téamaí faoi leith)
- Rólghlacadh
- Ról-imirtí
- Drámaí
- Agallaimh
- Scéal a insint nó a léamh os ard (b'fhéidir do rang níos óige)
- Cuir síos orthu féin agus ar dhaoine eile.

Éisteacht

- Éisteacht le dlúthdhioscaí, dánta, amhráin agus rannta
- Éisteacht le treoracha, scéalta, cartúin ó TG4, aimsir TG4, orduithe, tráth na gceist, cluichí srl
- Éisteacht agus tomhas

- Éisteacht agus pictiúr a tharraingt
- Éisteacht agus mím a dhéanamh
- Éisteacht agus treoracha a leanadh
- Cluichí teanga - fiche ceist, cad atá sa mhála? Cluiche Kim srl.
- Nuacht
- Aimsir
- Drámaí
- Agallaimh
- Dántaí
- Amhraín
- Scéalta
- Cláracha Teilifíse/I.T/Media/nuachtáin
- Cur síos orthu féin agus ar pháistí eile

Léitheoireacht **Bunaithe ar sraith leabhar/leabhar eagsúla atá á úsaid sna ranganna—Féach ar** – *(Aguisín 3)*

1.4: *Comhtháthú na Snáthanna.*

- Sa scoil seo cuirtear béim ar éisteacht agus labhairt mar bhunús don litearacht. Déanfaimid iarracht éisteacht / labhairt / léitheoireacht agus scríbhneoireacht a fhorbairt ar bhealach comhtháite. Is féidir é sin a dhéanamh trí na gníomhaíochtaí atá luaite faoi na snáitheanna san ábhar teagaisc.

  - Déanann múinteoirí iarracht na snáitheanna uile a nascadh nuair a bhíonn téamaí á fhorbairt acu. Déanann múinteoirí iarracht na snáitheanna a mhúineadh as Béarla agus as Gaeilge ag an am chéile, mar shampla tríd drama nó 'Aistear', mar atá leaghta amach i g***Curaclam Teanga na Bunscoile***. Déanann an fhoireann sáriarracht ar chomhtháthú na snáitheanna gach Mí Márta le linn Seachtain na Gaeilge.
  - Tá an scéim "Bua na Cainte", foilsithe ag Edco, in úsáid againn ó na Naoínáin go, Rang a Sé

.

1.5: Téamaí, Straitéisí agus Modhanna Múinte

. Tá deich dtéamaí leagtha amach sa Churaclam Gaeilge do gach rang agus leantar iad seo sa dá scéim. Is iad seo:

- **Mé Féin**
- **An Scoil**
- **Bia**
- **Caitheamh Aimsire**
- **Éadaí**
- **Ócáidí Speisialta**

- **An Aimsir**
- **Sa Bhaile**
- **Siopadóireacht**
- **An Teilifís**

Baineann na téamaí le saol an pháiste agus feictear leanúnachas iontu ó rang go rang. Tugtar treoracha an cheachta Ghaeilge as Gaeilge.

Úsáidtear an modh díreach, modh na sraithe, an modh closlabhartha agus modh na ráite mar atá leaghta amach. Baintear úsáid as réimse modhanna agus straitéisí i ngach ceacht.

Na Modhanna.

- An modh díreach
- Modh na sraithe
- Modh na lánfhreagartha gníomhaí
- An modh closabhartha
- An modh closamhairc
- Modh na ráite

Cuid de na Straitéisí:

- Agallaimh mar ionchur d'imirt i rólanna
- Cluichí teanga
- Tascanna agus fadhbanna
- Druileanna
- Drámaíocht
- Físeáin
- Scéalaíocht
- Dánta
- Amhráin
- Seanfhocail
- Plé
- Díospóireacht

.

1.6: Gaeilge Neamhfhoirmiúil Déantar iarracht sa scoil, Gaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir i rith an lae, mar shampla, am rolla, am lóin, ar maidin.

1. Déantar iarracht béim a chur ar Gaeilge Neamhfoirmiúil le linn: Seachtain na Gaeilge/Lá Glas
2. Cómhrá na maidine, Frása na Seachtaine

- Ócáidí rialta i rith an lae….am rolla /lón /ar maidin srl (Aguisín 1)
- Prionta sa timpeallacht/fógraí/comharthaí/póstaeir
- Tá plean gnímh againn chun labhairt na Gaeilge a chur chun cinn (Aguisín 2-Frása na Seachtaine). Beidh gach duine sa scoil ag baint úsáide as an fhrása chomh minic agus is féidir, i rith an lae.

3. **Pleanáil Éagraíochta**

Sa scoil seo, Scoil Chiarain bainimid úsáid as fealsúnacht **Churaclam Nua Teangacha na Bunscoile** ina dtugaimid tacaíocht do pháistí ina bhfoghlaim idir Bhéarla agus Ghaeilge

2.1: Pleanaíl an mhúinteora

Tá dualgas ar gach múinteoir ranga a phleanáil gearrthéarmach/fadthéarmach féin a dhéanamh agus iad a choimead. Déantar cuntas míosúil ag deireadh gach mí agus coimeádtar iad

2.2: Áiseanna

Tá muid ag baint úsáide as 'Bua na Cainte' mar atá luaite thuas. Sna phacáistí seo tá:

- Leabhar an Mhúinteora

- Leabhar an Pháiste
- CD Rom le háiseanna don chlár bán idirghníomhach (póstaeir, scéalta, amhrán, dánta, cluichí)
- Úsáidtear éagsúlacht leabhar agus áiseanna breise chomh maith msh.:
- Am Don Leamh
- Litriu an Lae
- Bun go Barr
- Inis Dom
- Twinkl/Múinteoir.ie/Seomra Ranga &rl.

Tá na h-áiseanna breise le fáil i Leabharlann an Mhúinteóra sa seomra fóirneno agus sna ranganna eagsula

2.3: Éagsúlacht cumais

Sa scoil seo déanfar iarracht freastal ar éagsúlacht chumais na bpáistí trí úsáid a bhaint as stráitéisí éagsúla múinteoireachta a oireann do pháistí éagsúla sna ranganna.

2.4: Comhtháthú le hÁbhair eile

Déanfaimid iarracht roinnt Gaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir in ábhair dhifriúla sa scoil i rith na bliana. Bainimid úsáid as gach deis an Ghaeilge a labhairt i rith an lae. Déanann múinteoirí iarracht na snáitheanna a mhúineadh as Béarla agus as Gaeilge ag an am chéanna, mar shampla trí dráma nó 'Aistear', mar atá leaghta amach ig***Curaclam Teanga na Bunscoile***.

2.5: Measúnú

Tá an measúnú mar chuid lárnach den phróiseas teagaisc agus foghlama na Gaeilge. Seo iad na modhanna measúnaithe atá in úsáid againn:

- **Liosta na bhfeidhmeanna teanga**
- **D'inbhreathnú an mhúinteora**
- **Tascanna agus trialacha deartha ag an múinteoir**
- **Bailiúchán d'obair an pháiste**
- **Tionscnaimh Oibre na bpáistí**

2.6: Obair Bhaile

De ghnáth tugtar obair bhaile sa Ghaeilge (neamhfhóirmúil—na*í Shois/Shinsr…)* sna ranganna ½ agus sna meán/ardranganna atá bunaithe ar an obair ranga. Dá bhrí sin, ní chuirfear aon stró ar na tuismitheoirí cuidiú leis na páistí murar féidir leo. Braitheann an méid obair bhaile ar éagsúlacht chumais na bpáistí.

2.7: Forbairt Foirne

Oibríonn na múinteoirí le chéile chun plean oibre a chur le chéile. Beidh forbairt foirne á lorg againn nuair a bhéas sí ar fáil.

.

2.8: Tuismitheoirí agus an Ghaeilge

Molann an scoil do thuismitheoirí dearcadh dearfach a bheith acu don Ghaeilge chun cuidiú linn grá a chothú don teanga agus suim a mhúscailt inti. Tá an-tábhacht ag baint le leanúnachas idir scoil agus baile. Úsaidtear Seachtain na Gaeilge, tionóil agus suíomh gréasáin na scoile Bua na cainte app…chun an Ghaeilge a chur chun cinn.

2.9: Comhionannas

Ó am go h-am, tagann páistí go dtí an scoil, i rith na scoil bliana, ó scoileanna eile. Tugtar cumas na bpáistí san áireamh nuair atá siad ag tabhairt faoi fhaim na Gaeilge. Muna bhfuil líofacht Bhéarla acu, ní chuirtear an-bhéim ar fhoghlaim na Gaeilge ag an tús. É sin ráite, bíonn an páiste ag glacadh páirte sa rang agus bíonn idirdhealú á dhéanamh ag an mhúinteoir.

Critéir Rathúlachta

(lena ndéanfar an polasaí a mheas)

- Páistí ag baint úsáide as Gaeilge gan nod.

- Páistí sásta páirt a ghlacadh sa rang.
- Páistí ag baint taitnimh as Gaeilge a úsáid sa rang.
- Gaeilge le feicéail agus le cloisteáil, ó am go chéile, timpeall na scoile.
- Torthaí na scrúduithe caighdeánaithe ag méadú.

Cur i bhfeidhm

A: Rólanna agus freagracht:

Tá gach múinteoir freagrach as an phlean a chur i gcrích. Tá an phríomoide/leas phriomhoide freagrach as cothú na Gaeilge sa scoil mar seo a leanas:

- A dhearbhú go bhfuil frása na seachtaine le feiceáil agus le húsáid i ngach rang. Ensuring that Frása na Seachtaine is visible & being used throughout the school
- A dhearbhú go bhfuil na feidhmeanna teanga ar taispeáint i ngach rang sa scoil.
- A dhearbhú go bhfuil an plean scoile a chur i grích i ngach rang
- A dhearbhú go bhfuil áiseanna oiriúnacha Gaeilge ag gach rang.
- Eolas a thabhairt do na múinteoirí faoi Chúrsaí/Seachtain na Gaeilge srl
- Taighde a dhéanamh faoi áiseanna a bheadh óiriúnach don scoil.

B: Spriocdhátaí leis an bplean a chur i bhfeidhm:

Meán Fómhair 2022

Athbhreithniú

Athbhreithniú ar an bplean

Pléifear dul chun cinn an phlean go minic.

Spriocdháta don athbhreithniú

- Mionbhreithniú a dhéanamh i Mí na Bealtaine gach bliain
- Mórbhreithniú a dhéanamh gach trí bhliain

Daingniú agus Cumarsáid

Thug an Bord Bainistíochta aitheantas don bplean reatha ar an

12ú Deireadh Fómhair 2021.

Síniú: _____Thomas Mahon_____ (Cathaoirleach)

Dáta: ___Deireadh Fómhair 2021_________

Aguisíní

Aguisín 1 **Frásaí na Seachtaine**

Chomh Maith le seo ..r/f Frasaí na seachtaine /Eiseamlairi Teanga i bPlean bliana/miosa na múinteoiri
https://www.edcolearning.ie/Book/Page?bookId=book1253&chapterId=chapter3&pageId=page38

1	Fáilte romhat
2	Dia duit/ Dia is Muire duit
3	Gabh mo leithscéal, a mhúinteoir…
4	Le do thoil/ Más é do thoil é
5	An bhfuil cead agam…?
6	An féidir liom…?
7	Ba mhaith liom…
8	Ta …uaim, le do thoil.
9	Slán leat
10	Go raibh maith agat
11	Caidé mar atá tú? Go maith, (buíochas le Dia)
12	Ta brón orm
13	An maith leat? Is maith liom/ Ní maith liom
14	B'fhearr liom…
15	Anseo/ Tá sé as láthair/ B'fhéidir go bhfuil sé tinn.

16	Tá orm…
17	Cé leis é? Is liomsa é.
18	Cá bhfuil tú ag dul? Go rang 2 srl
19	Cén Ghaeilge atá ar…
20	Níl a fhios agam.
21	Cad atá ort?
22	Ta tart/ ocras /tuirse srl orm
23	Cad é sin? Is … é.
24	Cén t-am é?
25	Tá sé fuar/ fliuch/ ag cur sneachta
26	Ta cnag ag an doras
27	Seo duit nóta ó…
28	Tóg go bog é.
29	Breithlá sona duit
30	Nollaig shona /Cáisc shona

<u>Aguisín 2</u> Teanga an Lae

Am den	Naíonáin	Ranganna 1 + 2	Ranganna 3 + 4	Ranganna 5 + 6

lá				
Ar maidin	Dia duit. Dia is Muire duit. Maidin mhaith.	Dia duit. Dia is Muire duit. An bhfuil tú go maith? Tá mé go maith. Níl mé go maith. An bhfuil cead agam dul go dtí an oifig? Tá airgead agam. Cá mhéad? Euro amháin, srl Seo nóta duit.	Paidreacha Dia duit. Dia is Muire duit. Dia daoibh. Caidé mar atá sibh? An bhfuil cead agam…? Caint faoin aimsir.	Paidreacha Dia duit. Dia is Muire duit. Conas atá tú?/ Caidé mar atá tú? Fáilte romhaibh. Tá mé ar fheabhas! Níl mé ach go measartha. Tá muid go maith; Caidé mar atá tú féin? An bhfuil sibh réidh? Tá muid réidh.
Ainmneacha na bpáistí a ghlaoch gach maidin as Gaeilge.				
Am rolla	Anseo. Níl sé/sí ar scoil. Tá sé/sí tinn.	Tá … as láthair. Níl a fhios agam. Tá sí ag an	B'fhéidir go bhfuil sé tinn. Cén fáth? Tá beirt…	Ceapaim/ Sílim go bhfuil… Bhí sé tinn aréir.

	Tá sé/sí sa bhaile. An bhfuil? Tá sé/sí…	bhfiaclóir/ dochtúir. Chonaic mé… Ní fhaca mé… Chuala mé…	Beidh sé déanach/ mall mar… Beidh sé ar ais amárach. Bhí mé tinn inné. Tá nóta agam. Seo duit nóta ó…	Tá sí imithe go dtí… Tá biseach air. Ní bheidh mé ar scoil amárach mar… Dúirt a … liom go/ gur
Am loin	Tóg amach an lón. Oscail mo bhuidéal. A bhuachaillí, seasaigí suas. A chailíní, seasaigí suas. Líne díreach Siúlaigí amach. Dún/ druid an bosca lóin. Cuir ort do chóta.	Tóg amach do lón. Cuir isteach do bhosca lóin. Tá páipéar ar an urlár. Téigh go dtí an líne. Oscail an doras. Cuir ort do chóta. An bhfuil cead agam mo chóta a fháil?	An bhfuil tú/ sibh críochnaithe? Siúlaigí amach. Ná bí ag rith. An bhfuil cead agam dul amach chuig an leithreas? Tógaigí amach an lón. Osclaigí na boscaí loin. Tá mé	Déanaigí deifir. Cuirigí oraibh na cótaí. An bhfuil sé fuar amuigh? An bhfuil cead agam fanacht istigh? Sílim go bhfuil mé tinn. An bhfuil cead agam mo lámha a ghlanadh?

	Bain díot do chóta.	An bhfuil cead agam mo lón a ithe? Tá sé ag cur fearthainne.	críochnaithe.	
Am imeachta	Comhartha na Croise. Cuir ort do chóta. Cuir suas an chathaoir. Slán leat. Slán go fóill. Líne	Comhartha na Croise. Slán libh. Slán abhaile. Slán agus beannacht. Tóg go bog é!	Comhartha na Croise. Paidreacha Caint faoi obair bhaile/ leabhar nótaí. Cuir ort do chóta. Cuirigí suas na cathaoireacha. Tá sé a trí a chlog.	Comhartha na Croise. Paidreacha Feicfidh mé amárach tú le cuidiú Dé. Tabhair aire. Slán abhaile. Ná dean dearmad. Bígí cúramach. Go n-éirí an bóthar leat /libh.

Aguisín 3—Leitheoireacht

Naíonáin Shóisearacha	
Scéim	Bua na Cainte
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ An Sicín Beag Buí ▪ Oisín ag Dul ar Scoil ▪ An Tornapa Mór ▪ An Rás ▪ An Seilide ▪ An Fear Sneachta ▪ Cinín Óir agus na Trí Bhéír ▪ An Feirmeoir ▪ An Fear Grinn ▪ Oíche Shamhna ▪ An Nollaig ▪ An Féasta ▪ Coinín na Cásca

Naíonáin Shinsearacha

Scéim	Bua na Cainte
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ Cé leis an teach deas? ▪ Mo phictiúr ▪ Hansel & Gretel ▪ Cúig Lacha ▪ Cochaillín Dearg ▪ Ar maidin ▪ An fear sinséir ▪ An lacha ghránna ▪ Sicín licín ▪ Cúig Phuimcín ▪ Daidí na Nollag ▪ Ubh Chásca

Rang a hAon	
Scéim	Bua na Cainte 1
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ Cúig Rón ▪ An Rothar Nua ▪ Oíche Shamhna ▪ An Sionnach agus an préachán ▪ Eoin agus an Gas pónaire ▪ Bréagáin na Nollag

	▪ An Fear Cliste ▪ An Gréasaí agus na Síóga ▪ Na trí Mhuc ▪ Codladh Sámh ▪ An Sionnach agus an Chircín Rua

Rang a Dó	
Scéim	Bua na Cainte 2
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ An Madra Santach ▪ An Píobaire ▪ An Pota Draíochta ▪ Gairdín an Fhathaigh ▪ An Leipreachán Cliste ▪ An Mactíre agus na Caoirigh ▪ Rí na nÉan ▪ An Chailleach agus an Púca ▪ Rudolph an Réinfhia
Léitheoireacht:	Tús na léitheoireachta – clár foirmiúil don léitheoireacht ag toiseacht i Rang a Dó. ▪ Fógraí sa seomra ▪ Lipéid-doras,cófra,fuinneog, doirteal srl

	▪ Léamh-focail agus abairtí gairide ▪ Póstaeir timpeall an tseomra le laethanta na seachtaine, uimhreacha, dathanna ▪ An nuacht a léamh ▪ Athscríobh a léamh Déantar scileanna a fhorbairt agus a chleachtadh ó Rang a Dó. Bíonn deiseanna léitheoireachta éagsúla ag na páistí. ▪ Léitheoireacht faoi stiúir ▪ Léitheoireacht pháirteach ▪ Léitheoireacht roinnte ▪ Léitheoireacht aonair ▪

Rang a Trí	
Scéim	Bua na Cainte
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ An Grianghraf ▪ Daidí ag Cócaráil ▪ Ag Glanadh an Tí ▪ An Rang Corpoideachais ▪ Oisín ar Strae

	▪ An Sorcas ▪ Is Brea linn Scannáin ▪ Conas a bhíonn an Aimsir Agatsa? ▪ An Bradán Feasa ▪ Ceilliúradh
Léitheoireacht:	▪ Fógraí sa seomra ▪ Lipéid-doras,cófra,fuinneog ▪ Léamh-focail agus abairtí gairide ▪ Póstaeir timpeall an tseomra le laethanta na seachtaine, uimhreacha, dathanna ▪ An nuacht a léamh ▪ Athscríobh a léamh Déantar scileanna a fhorbairt agus a chleachtadh ó Rang a Dó. Bíonn deiseanna léitheoireachta éagsúla ag na páistí. ▪ Léitheoireacht faoi stiúir ▪ Léitheoireacht pháirteach ▪ Léitheoireacht roinnte ▪ Léitheoireacht aonair

Rang a Ceathair	
Scéim	Bua na cainte 4
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ An Fiachlóir ▪ Bia Blasta ▪ Luch sa Teach ▪ An Dráma Scoile ▪ An Gadaí ▪ Eachtra sa Sneachta ▪ Cluichí Ríomhaire leis na Blianta ▪ An Aimsir ar fud an Domhain ▪ Cú Chulainn ▪ Ar Saoire sa Fhrainc
Léitheoireacht:	▪ Fógraí sa seomra ▪ Lipéid-doras,cófra,fuinneog, doirteal srl ▪ Léamh-focail agus abairtí gairide ▪ Póstaeir timpeall an tseomra le laethanta na seachtaine, uimhreacha, dathanna ▪ An nuacht a léamh ▪ Athscríobh a léamh Bíonn deiseanna léitheoireachta éagsúla ag na páistí. ▪ Léitheoireacht faoi stiúir ▪ Léitheoireacht pháirteach ▪ Léitheoireacht roinnte

	▪ Léitheoireacht aonair

Rang a Cúig https://www.edcolearning.ie/Book/Chapters?bookId=book1050 https://www.edcolearning.ie/Book/Chapters?bookId=book1056	
Scéim	Bua na Cainte 5
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ An Turgnamh Eolaíochta ▪ Cáitín sa Chistin ▪ Tine! ▪ Scoileanna leis na Blianta ▪ An Roth Mór ▪ Feisteas ▪ Scannáin Iontacha ▪ Tom Crean ▪ Clann Lir ▪ Rac gan Stad
Léitheoireacht:	▪ Fógraí sa seomra ▪ Lipéid-doras,cófra,fuinneog, doirteal srl ▪ Léamh-focail agus abairtí gairide ▪ Póstaeir timpeall an tseomra le laethanta na

	seachtaine, uimhreacha, dathanna ▪ An nuacht a léamh ▪ Athscríobh a léamh Bíonn deiseanna léitheoireachta éagsúla ag na páistí. ▪ Léitheoireacht faoi stiúir ▪ Léitheoireacht pháirteach ▪ Léitheoireacht roinnte ▪ Léitheoireacht aonair

Rang a Sé https://www.edcolearning.ie/Book/Page?bookId=book1253&chapterId=chapter1&pageId=page2	
Scéim	Bua na Cainte 6
Síscéalta/Leabhair Idirghníomhach:	▪ An Chéad Eitilt ▪ Míshásamh sa Bhialann ▪ An Feighlí Leanaí ▪ Drochlá Oisín ▪ Daithí agus na Bróga Reatha ▪ An Buachaill sa Ghúna ▪ Na Zombaithe

	▪ An Ghaoth ▪ Tír na n-Óg ▪ An Bhliainiris
Léitheoireacht:	▪ Fógraí sa seomra ▪ Lipéid-doras, cófra, fuinneog ▪ Léamh-focail agus abairtí gairide ▪ Póstaeir timpeall an tseomra le laethanta na seachtaine, uimhreacha, dathanna ▪ An nuacht a léamh ▪ Athscríobh a léamh Bíonn deiseanna léitheoireachta éagsúla ag na páistí. ▪ Léitheoireacht faoi stiúir ▪ Léitheoireacht pháirteach ▪ Léitheoireacht roinnte ▪ Léitheoireacht aonair

<u>Scríbhneoireacht</u>

Aidhmeanna

Go mbeidh na páistí in ann:

- Tascanna scríbhneoireachta a dhéanamh le cuidiú ón mhúinteoir agus, ina dhiaidh sin, go neamhspleách, bunaithe ar na téamaí ón scéim Ghaeilge
- Téacsanna gairide pearsanta agus cruthaitheacha a scríobh
- Tuiscint a fháil ar phróiseas na scríbhneoireachta trí athdhréachtú a dhéanamh

Tús na scríbhneoireachta

Tosnaíonn na páistí le scríbhneoireacht fhoirmiúil i Rang a Dó. Leanann agus feabhasann an próiséas seo ó rang go rang. Déanann na páistí tascanna scríbhneoireacta bunaithe ar na téamaí sa Churaclaim agus úsáidtear an cóipleabhar chun dul chun cinn a dhéanamh ar a gcuid scríbhneoireacta.

Naíonáin Shóisearacha	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte ▪ Éist agus tarraing ▪ Éist agus dathaigh

Naíonáin Shinsearacha	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte ▪ Éist agus tarraing ▪ Éist agus dathaigh

Rang a hAon	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte 1 ▪ Éist agus tarraing ▪ Éist agus scríobh ▪ Líon na Bearnaí ▪ Scríobh an focal ceart ▪ Liosta focal ▪ Crosfhocail ▪ Focal faoi phictiúr ▪ Meaitseáil ▪ Déan abairtí
Cóipleabhar Gaeilge:	▪ Pictiúr le focal in aice leo ▪ Abairtí simplí ▪ Líon na Bearnaí ▪ Athscríobh ón gclár bán: An Nuacht
An Próiseas Scríbhneoireachta:	▪ Pictiúir le focail agus abairtí simplí ▪ Scéalta a chumadh bunaithe ar an Mhodh: Cathain, Cé, Cá, Cén áit, Cad? *(Aguisín 4 – Frámaí Scríbhneoireachta)*

Rang a Dó	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte 2 ▪ Éist agus tarraing ▪ Éist agus scríobh ▪ Líon na Bearnaí ▪ Scríobh an focal ceart ▪ Liosta focal ▪ Crosfhocail ▪ Focal faoi phictiúr ▪ Meaitseáil ▪ Déan abairtí
Cóipleabhar Gaeilge:	▪ Pictiúr le focal in aice leo ▪ Abairtí simplí ▪ Líon na Bearnaí ▪ Athscríobh ón gclár bán: An Nuacht ▪ Rannta
An Próiseas Scríbhneoireachta:	▪ Pictiúir le focail agus abairtí simplí ▪ Pictiúir le habairtí beaga agus níos déanaí, scéalta beaga ▪ Scéalta a chumadh bunaithe ar an Mhodh:

	Cathain, Cé, Cá, Cén áit, Cad? (Aguisín 4 – Frámaí Scríbhneoireachta)

Rang a Trí ＊＊	
Téacs Leabhar:	Bua na Cainte 3 ▪ Freagair na ceisteanna ▪ Aois, gruaig agus súile ▪ Scríobh an abairt mar is ceart ▪ Scríobh scéal Magda ▪ Scríobh do scéal féin ▪ Críochnaigh na habairtí/an scéal ▪ Cuir na h-abairtí in ord ▪ Líon na bearnaí - Teach Amit ▪ Do Theach ▪ Cén Siopa É ? ▪ Scríobh an Comhrá ▪ Cad a Tharla Ansin? ▪ Na Mothúcháin ▪ Cad a Rinne Seán/tú ag an deireadh seachtaine? ▪ Na Séasúir

	▪ Déan cur síos ar na pictiúir ▪ Scríobh faoi do Chaitheamh Aimsire ▪ Críochnaigh Scéal Aoife ▪ Scríobh faoi do Bhreithlá
Cóipleabhar Gaeilge:	▪ Pictiúr le focal in aice leo ▪ Abairtí dá gcuid féin a scríobh ▪ Líon na Bearnaí ▪ Athscríobh ón gclár bán: An Nuacht ▪ Rannta agus dánta
An Próiseas Scríbhneoireachta:	▪ Pictiúir le focail agus abairtí simplí ▪ Pictiúir le habairtí beaga agus níos déanaí, scéalta beaga ▪ Scéalta a chumadh bunaithe ar an Mhodh: Cathain, Cé, Cá, Cén áit, Cad? (Agúisín 4 – Frámaí Scríbhneoireachta)

Rang a Ceathair	
Téacsleabhar:	▪ Bua na Cainte ▪ Freagair na ceisteanna ▪ Mo Chairde ▪ Na Mothúcháin ▪ Cad 'tá Cearr Leat?

	▪ Cad ba Mhaith Leat a Dhéanamh? ▪ Cad a Tharla Ansin? ▪ Críochnaigh na habairtí/an scéal ▪ Scriobh do Scéal Féin ▪ Cuir snas ar na h-abairtí ▪ Nuair a……. ▪ Cá Raibh an Luch? ▪ Leag amach do Scéal Féin ▪ Ar Chuala Tú? ▪ Cén t-Am É? ▪ Cad a Cheapann Tú…..? ▪ Cluichí Ríomhaire ▪ Scrílobh an Cómhrá ▪ Cá bhfuil? ▪ Scríobh do Liosta Féin ▪ Bun nó Barr? ▪ Déan Cur Síos ar na Carachtair ▪ B'fhéidir go mbeidh…. ▪ Déan Cur Síos ar na Séasúir ▪ Cé chomh minic? ▪ Cé acu is Fearr Leat? ▪ Líon na Bearnaí ▪ Scéal Dhaithí ▪ Scríobh faoi do Chaitheamh Aimsire

	▪ Cad 'tá Cearr sa Phictiúr? ▪ Céard ba mhaith Leat?
Cóipleabhar Gaeilge:	▪ Pictiúr le focal in aice leo ▪ Abairtí dá dcuid féin. ▪ Scéal beag a scríobh ▪ Líon na Bearnaí ▪ Athscríobh ón gclár bán ▪ An Nuacht a scríobh ▪ Rannta agus dáin
An Próiseas Scríbhneoireachta:	▪ Pictiúir le focail agus abairtí ▪ Pictiúir le scéalta beaga ▪ Scéalta a chumadh bunaithe ar an Mhodh: Cathain, Cé, Cá, Cén áit, Cad? (Agúisín 4 – Frámaí Scríbhneoireachta)

Rang a Cúig https://www.edcolearning.ie/Book/Chapters?bookId=book1056	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte 5 ▪ Éist agus tarraing ▪ Éist agus scríobh

	▪ Líon na Bearnaí ▪ Scríobh an focal ceart ▪ Liosta focal ▪ Crosfhocail ▪ Focal faoi phictiúr ▪ Meaitseáil ▪ Déan abairtí ▪ Scríobh na habairtí seo i gceart ▪ Freagair na ceisteanna ▪ Críochnaigh na habairtí
Cóipleabhar Gaeilge:	▪ Pictiúr le focal in aice leo ▪ Abairtí níos faide ▪ Líon na Bearnaí ▪ Athscríobh ón gclár bán ▪ An Nuacht a scríobh ▪ Rannta agus dáin
An Próiseas Scríbhneoireachta:	▪ Pictiúir le focail agus abairtí ▪ Pictiúir le scéalta ▪ Scéalta a chumadh ag baint úsáid as frásaí faoi leith, mar shampla, Ar dtús, Ansin, Ina dhiaidh sin, Ar deireadh, srl

<table>
<tr><td colspan="2">Rang a Sé https://www.edcolearning.ie/Book/Chapters?bookId=book1266</td></tr>
<tr><td>Téacsleabhar:</td><td>Bua na Cainte 6

Leabhair éagsúla

▪ Éist agus tarraing
▪ Éist agus scríobh
▪ Líon na Bearnaí
▪ Scríobh an focal ceart
▪ Liosta focal
▪ Crosfhocail
▪ Focal faoi phictiúr
▪ Meaitseáil
▪ Scríobh na abairtí seo i gceart
▪ Déan abairtí
▪ Freagair na ceisteanna
▪ Críochnaigh na habairtí</td></tr>
<tr><td>Cóipleabhar Gaeilge:</td><td>▪ Pictiúr le focal in aice leo
▪ Abairtí níos faide
▪ Líon na Bearnaí</td></tr>
</table>

	▪ Athscríobh ón gclár bán: An Nuacht ▪ Rannta agus dáin
An Próiseas Scríbhneoireachta:	▪ Abairtí níos faide ▪ Pictiúir le scéalta ▪ Sraicleabhair ▪ Scéalta a chumadh ag baint úsáid as frásaí faoi leith, mar shampla, Ar dtús, Ansin, Ina dhiaidh sin, Ar deireadh, srl

Gramadach ---R/F Pleanscoile Grammadach

https://www.edcolearning.ie/Book/Page?bookId=book1022&chapterId=chapter5&pageId=page8

Naíonáin Shóisearacha	
Gramadach	Múintear go h-indíreach i mbun ranga é.
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 go 5

Naíonáin Shinsearacha	
Gramadach	Múintear go h-indíreach i mbun ranga é.
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 go 10

Rang a hAon	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte 1 ▪ Éist agus tarraing ▪ Éist agus dathaigh
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 go 20
Comhaireamh (Uimhreacha pearsanta)	Béim ar 1 go 10
Forainmeacha	agam, agat /liom, leat /orm, ort, air ,uirthi

Rang a Dó	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte 2 ▪ Éist agus tarraing

	▪ Éist agus dathaigh
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 go 20 agus deicheanna 10-100
Comhaireamh (uimhreacha pearsanta):	Béim ar 1 go 10
Briathra:	Béim ar an aimsir chaite – Rialacha
Forainmneacha:	Agam, agat, aige, aici / Liom, leat, leis, léi /Orm, ort, air, uirthi

Rang a Trí	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte 3
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 -100
Comhaireamh (uimhreacha pearsanta):	Béim ar 1 go 10
Briathra:	Aimsir Cháite, Aimsir Láithreach
Forainmneacha:	ag, ar, le, do, ó, faoi. in aice, os comhair, taobh thiar de,

Rang a Ceathair	
Téacsleabhar:	Bua na Cainte
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 – 100, i gcéadthaí go dtí míle
Comhaireamh (uimhreacha pearsanta):	Béim ar 1 go 20
Briathra:	Aimsir Cháite, Aimsir Láithreach, Aimsir Fháistineach
Forainmneacha:	ag, ar, le, do, ó faoi, chuig, de in aice, os comhair, taobh thiar de, os cionn

Rang a Cúig	
Téacsleabhar:	Leabhair éagsúla
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 go 1000
Comhaireamh (uimhreacha pearsanta):	1 go 20
Briathra:	Aimsir Cáite, Aimsir Laithreach, Aimsir Fháistineach
Forainmneacha:	ag, ar, le, do, ó, chuig, faoi, de, roimh, as in aice, os comhair, taobh thiar de, os cionn

Rang a Sé https://www.edcolearning.ie/Book/Chapters?bookId=book1023	
Téacsleabhar:	Leabhair éagsúla
Comhaireamh (bun uimhreacha)	1 go 1000, i mílte go dtí deich míle
Comhaireamh (uimhreacha pearsanta):	1 go 20
Briathra:	Aimsir Cháite, Aimsir Láithreach, Aimsir Fháistineach, Modh Coinníollach
Forainmneacha:	ag, ar, le, do, ó, chuig, faoi, roimh, as, i, thar, idir in aice, os comhair, taobh thiar de, os cionn

Litriú

Múintear an litriú go neamhfhoirmiúil i Rang a hAon agus tosaíonn muid ar litriú foirmiúil i Rang a Dó. Chomh minic agus is féidir, leanann an litriú leis an ábhar atá á dhéanamh againn sa rang- ná dean litriú ina aonar. Iarr ar na páistí féachaint ar an bhfocal, úsáid a bhaint as agus srl. Is cóir litriú a bheith radharcach agus gan a bheith éistitheach.

Cur chuige don litriú: Féach-Abair-Clúdaigh-Samhlaigh-Scríobh-Ceartaigh

Rang a Dó (tar éis na Cásca)
▪ Bunaithe ar théamaí sa leabhar ▪ Ionnan agus 1 gach oíche

Rang a Trí
▪ Bunaithe ar théamaí sa leabhar Ionnan agus 2 gach oíche

Rang a Ceathair
▪ Bunaithe ar théamaí sa leabhar Ionnan agus 3 gach oíche

Rang a Cúig

- Bunaithe ar théamaí sa leabhar
- Ionnan agus 4 gach oíche

Rang a Sé
▪ Bunaithe ar théamaí sa leabhar ▪ Ionnan agus 5 gach oíche

AGUÍSIN 4—Gaeilge..

<u>Gaeilge</u>

- **<u>Comhrá Neamhfhoirmiúil</u>**
- **<u>Feidhmeanna Teanga</u>**
- **<u>Filíocht</u>**
- **<u>Drámaíocht & Agallaimh</u>**

- **<u>Corpoideachas thí Ghaeilge</u>**

- **<u>Frásaí na Seachtaine</u>**

<u>Gaeilge Neamhfhoirmiúl</u>

	Naíonáin	R1 & R2	R3 & R4	R5 & R6
Caidreamh sóisialta				
beannú do dhuine P.28 "modh an aoibhnis"	♦ Dia duit ♦ Dia is Muire duit ♦ tá fáilte romhat	♦ Dia díbh ♦ Dia's Muire díbh ♦ Dia's Muire duit 's Pádraig	♦ go mbeannaí Dia duit. ♦ móra duit ar maidin. ♦ rath Dé ort.	♦ bail ó Dhia ort ♦ gurb amhlaidh duitse
slán a fhágáil	♦ slán leat. ♦ slán agat.	♦ slán libh. ♦ slán agaibh.	♦ go dté tú slán ♦ feicfidh mé amárach thú.	♦ go n-eirí an bóthar leat ♦ chífidh mé thú
glaoch ar dhuine	♦ a mhúinteoir	♦ a Phóil		

	(fir 's mná)	♦ a Mháire		
aird a lorg	♦ tar anseo ♦ gabh mo leithscéal. ♦ más é do thoil é. ♦ go raibh maith agat.		♦ noiméad amháin ♦ Éistigí ♦ led' thoil ♦ le bhur dtoil ♦ ba mhaith liom	♦ an féidir liom? ♦ labhair liom ♦ abair liom
bualadh le duine	♦ conas tá tú ♦ an bhfuil tú go maith?	♦ táim go maith ♦ nílim go maith	♦ conas tánn tú? ♦ buíochas le Dia	♦ le cúnamh Dé
cur in aithne				♦ seo é Seán ♦ seo í Siobhán
comhghairdeas a dhéanamh	♦ breithlá shona duit ♦ An-bhuachaill ♦ An-chailín	♦ maith thú	♦ togha iarracht	♦ togha fir ♦ togha mná

cómhbhrón a dhéanamh	♦ tá brón orm	♦ tá fíor bhrón orm	♦ mí-ádh	
Soiléiruí a lorg				
easpa tuisceanna a léiriú		♦ an dtuigeann tú? ♦ ní thuigim	♦ tuigimid ♦ lámha suas éinne nach dtuigeann	
cabhair a lorg		♦ cén gaeilge atá ar…?	♦ cad is brí le…?	♦ conas a déarfá?
litriú a lorg		♦ arís	♦ abair é sin arís ♦ litrigh	♦ conas a litreofa?

athrá a lorg		♦ arís	♦ abair é sin arís	
<u>Dul i gcion ar dhuine</u>				
cead a lorg, a thabhairt is a dhiúltú	♦ an bhfuil cead agam dul go dtí an leithreas	♦ an bhfuil cead agam mo lámha a ní ♦ ceart go leor	♦ níl cead agat ♦ fan go fóill	
buíochas a léiriú	♦ go raibh maith agat ♦ buíochas le Dia	♦ go raibh míle maith agat	♦ míle buíochas	♦ go méadaí Dia do stór
smaoineamh a chur chun cinn		♦ ar mhaith leat	♦	♦ cad mar gheall
iarraidh ar dhuine rud éigin a	♦ stad ♦ ná dein	♦ ná dein ♦ ar aghaidh libh	♦ ba bhreá liom	♦ an féidir leat

dhéanamh	♦ dún an doras más é do thoil é ♦ tabhair dom ♦ seo duit			
duine a ghríosadh			♦ lean ort	
magadh faoi dhuine				♦ há! há! ar chuala tú an scór
cuireadh a thabhairt, a dhiúltú, glacadh leis nó fiosrú faoi			♦ ar mhaith leat teacht go dtí mo chóisir? ♦ ní féidir liom ♦ ba mhaith ♦ cá mbeidh sí ar siúl	♦ an dtiocfaidh tú go dtí mo theach? ♦ tiocfaidh cinnte. ♦ ba bhreá liom, go raibh maith agat. ♦ cén t-am a thosóidh sí?

foláireamh a thabhairt do dhuine		♦ bí cúramach	♦ tóg go bog é ♦ tabhair aire	
			♦ is mise….is airde ♦ ……. is óige ♦ ……. is sinne ♦ …… is ísle	
maíomh	♦ tá snámh agam			
dushlán duine a thabhairt	♦ an féidir leat? ♦ is féidir liom	♦ ábalta	♦ ní féidir leatsa é sin a dhéanamh	♦ an bhfuil tusa in an poc saor a thógáil? ♦ ar mo chumas

Dearcadh a léiriú’s a lorg				
eolas nó aineolas léiriú nó fiosrú fúthu	♦ tá a fhios agam / níl		♦ tá / níl	♦ cé hé sin? ♦ an cuimhin leat?
cinnteacht	♦ tá / níl	♦ tá / níl	♦ cinnte	♦ táim/nílim cinnte
leibhéal dochúlachta			♦ is dócha ♦ gan amhras	♦ sílim ♦ measaim

Is dócha gan amhras				
is féidir				♦ b'fhéidir go dtiocfaidh
seans				♦ níl aon seans againn
taitneamh nó easpa taitinimh a léiriú	♦ is maith liom ♦ ní maith liom bainne (m.sh.)	♦ is breá liom	♦ is fuath liom ♦ an maith leat? ♦ is/ní maith liom	♦ is/ní maith liom peil a imirt
mianta a léiriú nó fiosrú fúthu			♦ ar mhaith leat? ♦ ba mhaith/Níor mhaith	♦ ba mhaith liom dul go dtí an pictiúrlann
rogha a léiriú nó fiosrú fúithi		♦ b'fhearr liom	♦ cioca is fearr leat ♦ is fearr liom	♦ cioca ab fhearr leat? ♦ b'fhearr liom
leithscéal a ghabháil	♦ gabh mo leithscéal	♦ tá brón orm		

sásamh	♦ go maith	♦	♦ tá sé go húfásach	♦ ar fheabhas ♦ go diail
aontú nó easaontú	♦	♦ tá/níl ♦ is ea/ní hea	♦ bhris / níor bhris	♦ tá sé sin fíor /bréagach
ábaltacht nó easpa ábaltachta a léiriú	♦	♦ is féidir liom rothaíocht ♦ ní féidir liom	♦ tá snámh agam ♦ in ann / ábalta	♦ in inmhe ♦ ar mo chumas

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste				
séanadh				♦ d'fhág tú an clós/níor fhág
maithiúnas a léiriú			♦ tá go maith ♦ tá sé sin ceart go leor	
tacaíocht a léiriú			♦ go breá ♦ lean ar aghaidh	
an rolla	♦ táim anseo ♦ tá sé/sí as láthair			

díoma a léiriú				♦ is mór an trua é sin ♦ tá díoma orm
dócha a léiriú				♦ tá súil agam le ♦ táim an tnúth le
ligean air/uirthi		♦ ó, tá tinneas cinn orm (tinneas fiacaile, tinneas bhoilg	♦ is fathach mé ♦ is féidir liom….	♦
scéalta a chumadh		♦ ar maidin	♦ lá amháin ♦ inniu an Mháirt	
léiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh			♦ caithfidh mé/ ♦ ní chaithfidh mé	♦ beidh orm ♦ ní bheidh orm

Eolas a thabhairt agus a lorg				
aithint	♦ seo é ♦ cad é seo/sin?	♦ sin í ♦ sin é	♦ is madra é sin	♦ fear mór is ea é
tuairisciú	♦ cad is ainm duit? ♦ x is ainm dom	♦ tá Dónal ag ithe	♦ tá sé ag ithe a bhricfeasta	
ceartú			♦ tá mo chótosa gorm ♦ ní leatsa é ♦ is liomsa é	♦ madra atá agam sa bhaile
ceisteanna	♦ cé hé sin? ♦ cad é sin? ♦ an bhfuil? ♦ tá / níl	♦ cén dath atá ar an liathróid? ♦ cé leis? ♦ ar tháinig? ♦ tháinig / níor tháinig	♦	♦ conas? ♦ cén fáth? ♦ cad é an dóigh? ♦ cathain? ♦ cén t-am? ♦ cén ♦ cá h'áit

Ba chóir go gcuirfí

ar chumas an

pháiste

cómhrá a oscailt			♦ ar chuala tú? ♦ tú féin atá ann ♦ tá an lá go deas	♦ tá tú ag obair go crua
féincheartú			♦ ó, gabh mo leithscéal ♦ ó, ní hea, ach ♦ ní ag an sos beag ach	♦ ó, ní hea, ♦ fan go bhfeicfidh mé
cur síos a chéanamh céim ar chéim			♦ ar dtús…. ♦ ansin…. ♦ tar éis tamaill	♦ i dtosach báire ♦ faoi dheireadh
coimriú			♦ sin an méid ♦ sin uile	♦ agus mar sin, ní bheidh ♦ de dheasca
deireadh a chur leis an gcomhrá			♦ bhuel, sin é? ♦ ceart go leor mar sin! ♦ tá deifir orm anois ♦ sin an scéal	♦ caithfidh mé imeacht. ♦ beidh mé ag caint leat sin ♦ feicfidh mé arís thú

Feidhmeanna Teanga : Catagóir: Caidreamh sóisialta a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
beannú do dhuine	Dia duit. Dia is Muire duit. Tá fáilte romhat.	Dia duit a mhúinteoir, a athair srl Dia daoibh. Dia is Muire duit/daoibh.	Dia is Muire duit. Dia is Muire duit is Pádraig.	Dia is Muire daoibh. Dia is Muire duit/daoibh is Pádraig.

		Conas atá tú?		
slán a fhágáil	Slán.	Slán anois. Slán go fóill. Slán agus go raibh maith agat.	Slán tamall. Slán abhaile.	Slán agus go n-éirí an bóthar leat. Feicfidh mé tú/sibh níos déanaí/amarach.
glaoch ar dhuine	A mhúinteoir. Tar anseo.	A athair. A Mháire A Sheáin	A fhreastalaí. A dhuine uasal. A bhean uasal.	
aird a lorg	An bhfuil sibh ag éisteacht? Tá/Níl Tar anseo.	Gabh mo leithscéal. An bhfuil sibh réidh/ullamh? Tá/Níl	Nóiméad amháin más é do thoil é. Éistigí.	An féidir liom labhairt leat /ar feadh nóiméad / rud éigin a fháil
bualadh le duine	An bhfuil tú go maith?	Conas atá tú? go maith. Tá mé tinn. srl	Aon scéal nua.	
cur in aithne	Seo é / í. Seo x.			

	Sin X.			
comhghairdeas a dhéanamh	Maith an buachaill. Maith an cailín.	Lá breithe sona duit.	Maith thú.	Comhghairdeas.
comhbhrón a dhéanamh	Á. Tá brón orm.		Mí-ádh.	Deanaim comhbhrón leat. Beidh lá eile agat/agaibh.

Catagóir: **Soiléiriú a lorg i gcomhrá**

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
easpa tuisceana a léiriú			Ní thuigim. Cé mhéad atá air?	Ní feidir liom é a dhéanamh.

cabhair a lorg			An féidir leat cabhrú liom? Cad is brí le x ?	Conas a deireann tú / a déarfá?
litriú a lorg			Litrigh x más é do thoil é. Cén Ghaeilge atá ar x ?	Conas a litríonn tú / litreofá ?
athrá a lorg			Abair é sin arís más é do thoil é.	Abair é go mall le do thoil.

Catagóir: Dul i gcion ar dhuine nó ar dhaoine eile

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
cead a lorg, a thabhairt, agus a dhiúltú	Leithreas más é do thoil é? An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá/Níl.	An bhfuil cead agam x a fháil/ mo lámha a ní/bior a chur ar mo pheann luaidhe? Tá / Níl. Ceart go leor. Brostaigh. Ar aghaidh leat. Níl cead agat x a fháil.	An bhfuil cead agam an fhuinneog a oscailt/an doras a dhúnadh? Tá / Níl. Fan go fóill.	An bhfuil cead agam teacht isteach / bheith ar dtús?
buíochas a léiriú	Go raibh maith agat.	Go raibh míle maith agat.		Míle buíochas.
smaoineamh a chur chun cinn		An féidir linn …….?	Cén fáth nach	Cad mar gheall ar

		An bhfuil cead againn …..?	féidir linn x a dhéanmh?	….?
iarradh ar dhuine rud éigin a dhéanamh	Dún an doras. Seas sa líne. Croch suas do chóta. Suigh síos / seas suas. Stop. Faigh, tabhair dom, déan, ná déan. Oscail do leabhar. Cuir an x ar an mbord.	Faigh an leabhar rolla/ x. Tóg amach X. Pioc suas na páipéir. Glan an clár dubh	Suígí síos. Seasaigí suas. Tógaigí amach na leabhair, Déanaigí …… Bigí ……… Teigi …….	
duine a ghríosadh			Lean ort. Ar aghaidh leat.	
magadh faoi dhuine			Is pleidhce thú.	Ar chuala tú an scór?

cuireadh a thabhairt, a dhiúltú, glacadh leis nó fiosrú faoi			Ar mhaith leat teacht go dtí mo theach, mo chóisir srl. Ba/Níor mhaith liom. Cá mbeidh sé ar siúl? Cén t-am? Cén dáta / lá? Ní féidir liom mar ……..	An dtiocfaidh tú go dtí … ? Tiocgaidh / Ní thiocfaidh. Go raibh maith agat don chuireadh / ach ní féidir liom dul mar ……
foláireamh a thabhairt do dhuine	Bí ag siúl. Ná bí ag rith. Ná bí ag caint.	Tóg go bog é. Ná bí ag pleidhcíocht.	Ná bígi ag x. Ná bígí ag x nó ……….. Bí/bígí curamach. Tabhair aire.	Go deas réidh más é bhur dtoil é.
stádas a fhógairt nó a cheistiú			Is mise an duine is fearr sa rang.	Conas gur tusa ?

			Is mise laoch na himeartha.	
maíomh	Tá mé go maith ag _.	Tá mé go hiontach ag __.	An bhfaca tú é sin?	Is mise an duine is fearr / ag ___.
dúshlán duine a thabhairt			Ní feidir leat é sin a dhéanamh.	Geallaim duit nach féidir leat X a dhéanamh.

Catagóir: Dearcadh a léiriú agus a lorg

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
eolas nó aineolas, cuimhne nó easpa cuimhne a léiriú agus fiosrú fúthu		Tá/níl a fhios agam. An bhfuil a fhios agat?	An cuimhin leat? Is/ní cuimhin liom. Níl a fhios agam cá bhfuil ..... Níl a fhios agam cé a …	An bhfuil aithne agat ar an duine seo? Tá / Níl.
cinnteach, éiginnteacht, féidearthacht a léiriú, fiosrú fúthu	Tá / Níl 'Sea / Ní hea		Tá / Níl mé cinnte. An bhfuil tú cinnte? Tá / Níl	Ca bhfuil an x? Níl mé cinnte. B'fhéidir go bhfuil sé …
leibhéal			Cá bhfuil Sinéad?	B'fhéidir go bhfuil

dóchúlachta a léiriú agus fiosrú faoi **is dócha** **gan amhras** **is féidir** **gan seans**			Is dócha go bhfuil sí tinn.	sé san ospidéal / tinn. An mbeidh sé anseo / an bua againn an dóigh leat? Beidh gan dabht / gan amhras. Níl /Tá mé cinnte.
taitneamh nó easpa taitnimh a léiriú	An maith leat? Is/ní maith liom.	Is breá liom. Is fuath liom. Is fearr liom.	Ar mhaith leat? Ba/níor mhaith liom. Is fearr liom x ná y.	An dtaitníonn _ leat? Taitníonn / Ní thaitníonn. B'fhearr liom x ná y.
Mianta a léiriú nó fiosrú fúthu	An bhfuil sé go deas / maith?	Ar mhaith leat milseán?	Ba mhaith liom x. Ar mhaith leat éisteacht leis an	Ba mhaith liom deoch a fháil / leabhar a léamh /

	Tá / Níl.	Ba mhaith liom / Níor mhaith liom.	téip? Ba mhaith liom.	leabhar nua a cheannach / dul ag snámh / dul amach ag súgradh. Ar mhaith leat? Cad ba mhaith leat a dhéanamh?
rogha a léiriú agus fiosrú fúithi		Is fearr liom x. Cé acu is fearr leat?	Is fearr liom x ná y.	Cé acu ab fhearr leat …? B'fhearr liom x ná y.
leithscéal a ghabháil	Tá brón orm.		Gabh mo leithscéal.	
sásamh nó míshásamh a léiriú nó fiosrú fúthu	Go maith! Go deas!	Go dona!	Tá / Níl sé sin go maith / go dona. Cad a cheapann tú? Ar fheabhas / go dona.	An bhfuil sé seo go maith (an dóigh leat) ? Tá / Níl

aontú nó easaontú le ráiteas	Tá / Níl	Is ea. / Ní hea Fíor / bréagach	Briathra dearfa agus diúltach san Aimsir Chaite msh Bhris / Níor bhris. Tá / Níl an ceart agat.	Aontaím / Ní aontaím An naontaíonn tú?. Tá sé sin fíor / bréagach. Níl sé sin fíor.
ábaltacht nó easpa abaltachta a léiriú	Is féidir liom. Ní féidir liom. An feidir leat x?	An féidir leat x?	Is féidir liom leadóg a imirt / sacar a imirt. An bhfuil tú in ann…..? Tá /Níl. Tá mé in ann …. Níl mé in ann …..	Is féidir liom x a scríobh / x a dhéanamh / x a bhriseadh srl.
séanadh	(An raibh tú ag gaire?) Ní raibh.	(An bhfaca tú ?) Ní fhaca. (Ar chuala tú?) Níor chuala.	(Ar fhág tú?) Níor fhág. (Ar bhris tú?) Níor bhris.	(Ar bhuail tú?) Níor bhuail (Ar chaill tú?) Níor chaill.

		(Ar thóg tú?) Níor thóg.		
maithiúnas a léiriú	Tá brón orm. Ceart go leor.	Tá go maith. Tá sé ceart go leor.	Tá brón orm, ní fhaca mé tú. Tá brón orm, ní raibh a fhios agam go raibh tú ansin.	Ní raibh a fhios agam gur leatsa é.
tacaíocht a léiriú	Maith thú. Go deas. Go maith. Tá tú an-mhaith.	Ar fheabhas. Go hiontach. Go breá. Maith sibh. Lean ar aghaidh. Tá sé sin go maith.	Beidh tú go breá – ar aghaidh leat.	
díomá a léiriú			Tá díomá orm.	Is mór an trua é.
dóchas a léiriú	Beidh tú ceart go leor.		Tá súil agam…	Tá suil agam go dtiocfaidh sé/sí. Táim ag súil go mór

				le …
ligean air/uirthi		Tá tinneas cinn / tinneas fiacaile orm. Tá pian i mo bholg / i mo chluas / i mo cheann.	Féach, is feidir liom eitilt. Is x mé. Is féidir liom ……	Táim ag ligean orm gur x mé.
scéalta a chumadh nó a insint	Bhí … Thit … D'ith … D'ól… Fuair …..	Ar maidin …. Inné ……. Lá amháin ……	Dé Sathairn seo caite … Aréir …. Arú inné …	Anuraidh … Ar dtús … Ansin …. Tar éis tamaill … faoi dheireadh / ar deireadh
léiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh agus fiosrú faoi			An bhfuil orm/orainn é seo a dhéanamh? Tá / Níl Tá ort / oraibh x a dhéanamh anois. Tá orm dul abhaile	Caithfidh mé dul a chodladh go luath mar .. Caithfidh mé éadai nua a cheannach mar …./ m'obair bhaile a dhéanamh nó ….

			anois mar ……	

Catagóir: Eolas a thabhairt agus a lorg

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Aithint	Peann Sin peann. Is liomsa é.	Is madra mór é sin.	Cailín / buachaill an-mhaith / an-deas / dána is ea é/í.	Teach trí stór atá ann.
tuairisciú	Anseo / as lathair Tá sé/sí tinn, sa bhaile, as láthair. Níl sé/sí anseo. Tá cnag ar an doras. Tá Liam dána / ag ithe / ag troid.	Tá sé/sí ag an bhfiaclóir / i seomra eile / san ospidéal. Thit sé sa chlós. Bhí………… Chuaigh ……. Tá / Bhí X ag troid sa chlós.	Chonaic mé é/í ar maidin. Níl a fhios agam cá bhfuil sé/sí. Beidh sé ar ais amárach. Chuala…… D'ith mé / d'ól mé …….	Beidh an cluiche ar siúl ar a trí a chlog amárach. Tá beirt – deichniúr as láthair. B'fhéidir go bhfuil sé/sí …… Beidh mé ag dul go dtí

	Tá an leabhar ar an mbord. Tá sé fliuch, fuar, te. Tá an ghrian ag taitneamh.	Tá x ag ithe an lóin. Thug San Nioclás x dom. Inniu an Luan / Máirt / Céadaoin / Déardaoin / Aoine.	Chuaigh …….. Tá sé tirim / ag cur baistí / ag cur sneachta / arís / anois.	…. Rachaidh mé … Ceannóidh mé…….
teachtaireacht a thabhairt	Seo duit an rolla / nóta / litir.	Seo nóta duit ó …… Tá Niamh tinn. Tá cóta nua ag x.	Tá litir agam duit ó ….. Ní bheidh mé ar scoil amárach. Beidh mé ag dul go dtí an fiaclóir ar a 10 a chlog. Ní bheidh x ar scoil go dtí an x mar tá sé/sí tinn.	Beidh an bus déanach inniu. Glaofaidh mé ort/oraibh nuair a bheidh sé in anseo.

ceartú	Ná bí ag _.	Ná déan é sin. Ní hea, is liomsa é. Ní liomsa é – tá mo chóta gorm.	Ná caith páipéir sa chlós. Ní leatsa é – is liomsa é.	Ná bígí ag pleidhcíocht. Thug sé dom é.
ceisteanna a chur agus a fhreagairt	An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá / Níl. Cá bhfuil x? Sa chlós / sa seomra / sa leithreas / sa chófra / sa bhosca. An bhfuil sé (dathanna / gníomhaíochtaí) ? An bhfuil tú tinn? Tá /Níl. Cad atá sa _?	Ar ith/ól tú? D'ith mé / níor ith mé. D'ól mé / níor ól mé. Cad/céard a tharla? Cé leis é seo? Ar thóg, thit, bhris, chuala, tháinig? An raibh, bhfaca, ndeachaigh, ndearna ? Cén dath atá ar an X? Cathain? (laethanta na seachtaine – inné, ar	Ceisteanna le briathra ón Aimsir Chaite, Aimsir Láithreach, Aimsir Gnáthláithreach (dearfach agus diúltach). Cad is dóigh leat? Cén t-am? (leathuair tar éis, ceathrú tar éis, ceathrú chun) Cén fáth? Mar ………..	Ceisteanna le briathra ón Aimsir Fháistineach (dearfach agus diúltach). Cad é do thuairim? Is dóigh liom go / gur ……. Cén sort /saghas? Cén praghas? Meas tú?

	Cé hé / hí sin? Cad é sin? An leabhar é? Ní hea / Sea.	maidin, ag am lóin) Conas? Cén t-am? (uair) Cé mhéad? Cad is ainm duit? Cén aois tú? Cen rang ina bhfuil tú?		

Catagóir: Struchtúr a chur ar chomhrá

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
oscailt			Ar chuala tú? Tá an lá go hálainn / go dona / fliuch / fuar / go deas.	Tá tú ag obair go crua /dian.
féincheartú			Ó, gabh mo leithscéal, tá brón orm …. Ní hea ach …… Ní anois ach níos déanaí / níos luaithe / ag am …..	Fan go bhfeicfidh mé.
cur síos a dhéanamh céim ar			Ar dtús….. Ansin ……… Tar éis tamaill …….. Leis sin	Níorbh fhada ……. Ar deireadh …..

chéim				
coimriú			….. agus is mar sin a tharla. Sin, sin.	…. agus mar sin / dá bhrí sin / dá bharr ní bheidh sé ar scoil.
deireadh a chur le comhrá			Sin é. Ceart go leor mar sin. Tá deifir orm anois. Tá orm imeacht. (mar)	Caithfidh mé imeacht. Beidh mé ag caint leat arís. Feicfidh mé arís / amárach / níos déanaí thú.

Filíocht

Naíonáin Shóisearacha agus Naíonáin Shinsearacha

Straitéisí

Geatsaíocht

Mím / Drámaíocht

Réamhobair (foclóir)

Ceisteanna

Ealaín

Éisteacht le téipeanna agus le dlúthcheirnín

Rain le hathrá agus le haithris

Rímeanna

Dánta faoin ábhar éagsúla

Rithin a aithris (ag bualadh bos)

- Ceannn amháin in aghaidh na seachtaine
- Bunaithe ar théamaí

Fearas

- Maith thú
- Rabhlaí, rabhlaí
- Gach aon lá
- Dánta duitse
- Puipéid / puipéid láimhe

Cnuasach fhilíocht

1. Teidí Beag Buí
2. Froganna Beaga
3. Mise
4. Frog agus gé
5. Gug – a – luí – gug
   Agus cúig cinn as “Maith thú

Rang 1 agus Rang 2

Straitéisí

Rithim a bhualadh amach

- Athrá agus aithris
- Pictiúr a dhearadh
- Dráma nó mím a chruthú

Cnuasach fhilíochta

1. An Aimsir
2. Amhrán na gaoithe
3. Agus seacht gcinn as "Maith thú

Rang 3 agus Rang 4

Straitéisí

Dánta a mhúineadh

Dráma agus mím bunaithe ar an dán

Éisteacht le filíocht

É a chur le ceol

Cnuasach na filíochta

- Trí Muicíní Beaga (L.53)

- Ag Chríost an síol
- Agus seacht gcinn as “Maith thú

Rang 5 agus Rang 6

Straitéisí

Foclóir a mhíniú

Mím nó drama bunaithe ar an dán

Dánta a haithrís

Cnuasach na filíochta

1. An gabhar sa scoil
2. Na moncaithe agus an rí
3. An Damhán Alla agus an mhíoltóg

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Naíonáin Shinsearacha & Shóisearacha

An Mhúinteoir	**An Dalta**
Éistigí / Éist	Bualadh bas do Liam
Rithigí / rith	Bain triall as
Siúligí / siúil	Seo é an fheadóg
Léimigí / léim	An bhfuil tú / sibh réidh
Brostaigí / Brostaigh ort	Siúil isteach sa líne
Bí cúramach	Árdaigh do lámh
Ná bí ag rith	Go tapa
Ná bí ag caint	Go mall
Caith an liathróid	Go maith
Cas timpeall	Tusa an tíogar
Beir greim air	Maith – thú
Buail an liathróid	Isteach sa chiorcal anois
Cic an liathróid	Lig do scíth
Tóg go bog é	Suigh síos ar an úrlár

Maith an fear

Maith an cailín

Táim réidh

Táimid réidh

Go tapa

Go mall

Féach orm

Mise an tíogar

Mise an mhadra

Mise pónaire

Stop

Rith

Léim síos

Cas timpeall

Cic an liathróid

Caith an liathróid

Bualadh bos

maith-thú

Maith thú

Go hiontach

Maith an fear

Maith an cailín

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Rang 1 & Rang 2

An mhúinteoir

Cúig nóiméad fágtha

Cúig nóiméad imithe

Ar comhscór

Cúilín

Pointe

Maith'thú

Cic saor / puc saor

An bhfuil tú gortaithe?

Mise an reiteoir

Puc pionós

Ná bí ag magadh faoi Séan

Tosóimíd an chluiche anois

Níl sé féaralta

Bithiúnach (cheat)

Tá tú ag déanamh calaois

Do rogha

Mo rogha

Tóg do rogha

Cas ar dheas

Cas ar chlé

Faigh liathróid sacar le do thoil

Buail ar sliotar

Ar foráil

Níl sé féaralta

Bithiúnach (cheat!)

Calaois

Mo rogha

Do rogha

Maith thú

An Dalta

Cúilín

Cúl

Cic soar

Poc soar

Tá sí gortaithe

Mise an réiteoir

Ar foráil

Liathróid haca

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Rang 3 & 4

An Mhúinteoir

Seo iad na rialacha

Ní féidir leat an liathróid a chaitheamh

Ná buail an liathróid

Rith chomh tapaidh agus is féidir

Marcáil Séan

Marcáil Síle

Ná bí ag pleidhchíocht

An chosaint

Na tosaithe

Bata cruicéad

Cúlbaire

Cúinneach

Cic sleasa

Bata haca

Pointe

Cúilín gleoite

Tá an cluiche thart

Ná déan calaois

Cárta buí

Cárta dearg

Faigh na geansaithe

Cuir ort geansaí buí

Faigh na ‘bollards’

An Fhoireann gorm in aghaidh an foireann buí

Bhuaigh sibh

Níor bhuaigh sibh

Tóg cic anois!

An féidir leat scór a fháil

Go h-árd go cruinn

Faigh scór!

Cúilín gleoite

Faigh na camáin

Faigh clogad

Seampaíní

Tá sé sin amadánach

An Dalta

Bhuaigh sibh

Bhuaigh mé

Níor bhuaigh sibh

Tóg cic anois!

Faigh scór

Go h-árd go cruinn

Cúilín gleoite

Faigh na geansaithe

Faigh camán

Faigh clogad

Ná déan calaois

Seampaíní

Ná bí ag magadh fúm a phleighce

Tá sé sin amadánach

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Rang 5 & Rang 6

An Mhúinteoir

Sín amach do lámh / chos, etc.

Coimeád do shúile ar an liathróid

Puc pianos

Tá sé sin amadánach

Sábháil é

Chaill sibh

Thar an taobhlíne

Caithfaidh tú imeacht den pháirc

Ar mhaith leat bheith ina réiteoir

Tá an lámh in uachtar ag an bhfoireann dearg

An t-iománaí ar an gclaí

Níl sé éasca

Tá sé deacair

Táimid críochnaithe

Nílimis críochnaithe fós

Faigh scór

Cé ‘tá ar do fhoireann?

Captaen na foirne

Cúigear I ngach fhoireann

Dhá cúl idir na foirne

Ná bí ag troid!

Comhghairdeagais leat

Mí-Adh!

Mí-ádh dearg!

Beirt os comhair beirt

Éist leis na treoireacha

Éist lei na rialacha

An Dalta

Chailleamar

Tá sé éasca

Tá sé deacair

Tá sé sin amadánach

Chaill sibh

Aon réireoir

Ba mhaith / níor mhaith

Tusa an t'iománaí ar an gclaí

Faigh scór

Faigh cúl

Faigh cúilín

Táimis críochnaithe anois

Dhá chúil idir na foirne

Cúigear i ngach fhoireann

Comhghairdeagais leat!

Mí-ádh

Mí-ádh dearg

Comhghairdeagais leat

Nilimíd críochnaithe fós

Captaen na foirne

Beirt os comhair beirt

Drámaíocht agus Agallaimh

Naíonáin

- Comhrá beirte
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht/teilifís – ag baint úsáide as an mbosca teilifíse
- Nuacht bunaithe ar Rocaí – puipéad a théann abhaile le páistí éagsúla

  Féach na samplaí

Rang 1 agus Rang 2

- Agallaimh idir beirt nó triúr níos fusa sna ranganna seo
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht – páistí ag insint nuacht, páistí eile ag cur ceisteanna

  Féach na samplaí

Rang 3 agus Rang 4

- Comhrá idir beirt, triúr agus grúpaí
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht – páistí ag insint nuachta, páistí eile ag cur ceisteanna
- Fiche ceist

  Féach na samplaí

- **Rang 5 agus Rang 6**
- Comhrá idir beirt, triúr agus grúpaí
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht – páistí ag insint nuacht, páistí eile ag cur ceisteanna
- Ag caint I ngrúpaí – cad a rinne tú I rith na deireadh seachtaine?
- Fiche ceist

  Féach na samplaí

Samplaí

Téama : Siopadóireacht

Naoináin

Sioapdóir: **Dia dhuit.**

Páiste: **Dia's muire dhuit**
Ba mhaith liom úll.

Siopadóir: **Seo dhuit úll.**
Tabhair dom airgead.

Páiste: **Seo dhuit airgead.**

Siopadóir: **Go raibh maith agat.**
Slán.

Siopadóir: **Slán.**

Rang 1 agus Rang 2
Páiste: **Dia dhuit**

Siopadóir: **Dia's Muire dhuit.**

Páiste: **An bhfuil t-léine agat?**

Siopadóir: **Tá t-léine bán agam.**

Páiste: **Ní maith liom an t-léine sin.**
Tá sé ró-mhór.

Siopadóir: **Bhfuel, tá t-léine dubh agam.**

Páiste: **Ní maith liom an t-léine sin.**
Tá sé ró-bheag.

Siopadóir: **Tá t-léine dearg agam.**

Páiste: **O, is maith liom an t-léine sin.**
Tá sé díreach ceart.

Siopadóir: **Deich euro , led' thoil.**

Píste: Seo dhuit an t-airgead.

Siopadóir: Go raibh maith agat.
Slán.

Páiste: Slán.

Rang 3 agus 4
Siopadóir: Dia dhuit. Conas atá tú?

Páiste: Dia's Muire dhuit. Tá mé ceart go leor.

Siopadóir: Ar mhaith leat seacláid?

Páiste: Níor mhaith liom seacláid. Is fearr liom uachtar reoite ná seacláid.

Siopadóir: Go maith. Seo dhuit uachtar reoite.

Páiste: Cé mhéad?

Siopadóir: Sin euro amháin

Páiste: Seo dhuit cúig euro.

Siopadóir: Seo dhuit do shoinseáil. Ar mhaith leat rud eile?

Páiste: An bhfuil liathróid agat?

Siopadóir: Tá brón orm. Níl ceann agam. Téigh go dtí an siopa spóirt trasna na sráide

Páiste: Go raibh maith agat. Slán.

Siopadóir: Slán go fóill. Go n-éirí an bóthar leat.

Rang 5 agus Rang 6
Daid: Dia dhuit.

Siopadóir: Dia's Muire dhuit.

Daid: **Tá rothar nua uainn.**

Siopadóir: **Cé mhéad airgead atá agat?**

Daid: **Dhá chéad euro.**

Siopadóir: **Ceart go leor. Tá trí rothar ann timpeall an praghas seo.**

Daid: **Taispeán dúinn iad.**

Siopadóir: **Rothar 1: Mountain Bike, rothar an láidir, clogad soar, praghas €190.**

Rothar 2: 'Racer' atá i gceist. An-thapa. €210

Rothar 3: 'Racer' fresisin – níl sé chomh tapaidh leis an 'racer' eile, ach tá sé maith go leor. €200.

Daid: **Cad a cheapann tú, a Mháire?**

Máire: **Ah, tá na 'Racers' ar fheabhas, ach b'fhearr liom an Mountain Bike. Tá sé an láidir.**

Daid: **Ceart go lear. An Mountain Bike le do thoil. Seo dhuit an airgead.**

Siopadóir: **Slán.**

Téama: Teilifís

Naoináin
(leabhar teilifíse a chothú bunaithe ar cláir teilifíse oiriúnach)

Páiste 1: **Tá leabhar teilifíse agam.**
Ar mhaith leat féachaint ar an telififís le chéile?

Páiste 2: **Ba maith liom.**
An maith leat 'Na Simpsons?' (*ag baint úsáid as an leabhar*)

Páiste 1: **Ní maith liom 'Na Simpsons.'**

Páiste 2: **An maith leat 'Na Rugrats?'**

Páiste 1: **Is maith liom.**

Páiste 2: **Ceart go lear. Tá na Rugrats ar an teilifís anois.**

Páiste 2 : Tá a fhios agam. Shhhh! Ciúnas!

Rang 1 agus Rang 2
Páiste 1: **An bhfaca tú an 'Den' aréir?**

Páiste 2: **Ní fhaca.**

Páiste 1: **An bhfaca tú na Simpsons?**

Páiste 2: **Chonaic mé na Simpsons.**

Páiste 1: **An raibh sé go maith?**

Páiste 2: **Bhí sé ar fheabhas. Bhí Bart ag troid ar scoil, aus bhí sé i dtrioblóid arís.**

Páiste 1: **Is fearr liom Lisa!**

Páiste 2: **Cén fáth?**

Páiste 1 : **Seineann sí an saxafón agus is maith liom an saxafón!**

Páiste 2: **Ní maith liom Lisa in ao' chor. Tá sí ró-mhaith.**
Is fearr liom Bart mar tá sé dána!

Rang 3 agus Rang 4
Páiste 1: **Cuir an teilifís ar siúl , más 'é do thoil é.**

Páiste 2 : **Cá bhfuil an ciontialtás?**

Páiste 1:   Tá sé idir na cuisíní

Páiste 2 :   Tá sé agam.

Páiste 1:   Ó is fearr liom Simpsons ná Rugrats

Páiste 2:   Mise freisin. Ceart go leor.

Daidí: Haigh! Cuir an Nuacht ar siúl anois.

Páistí: Á, a Dhaid. Is fuath linn an nuacht!

Rang 5 agus Rang 6

Páiste 1:   An maith leat an teilifís?

Páiste 2:   Is breá liom an teilifís. Caithim trí uair gach lá ag feachaint air.

Páiste 1:   Trí uair! Cad a conaic tú aréir?

Páiste 2:   Chonaic mé 'Sabrina the teenage witch'. Bhí sé ceart go leor. Ansin chonaic mé 'Cornonation Street.' Tá Richard ar ais arís. Ní raibh sé marbh!

Páiste 1:   Sea, chonaic mé é freisin. Bhí an clár ar fheabhas. Ach bhí a lán obair baile le déanamh agam agus bhí orm tosú ag obair tar éis Coronation Street.

Páiste 2 :   D'fhéach mise ar fístéip tar éis Coronation Street.

Páiste 1:   Cén scannán a chonaic tú?

Páiste 2 :   An Matrix. Bhí sé ar fheabhas.

Páiste 1: Chonaic mé é le déanaí agus thaitin sé go mór liom freisin.
An bhfaca tú aon scannán maith eile?

Páiste 2: **Chonaic mé '8 Mile High' – scéal faoi Eminem.**
Ní maith liom Rap, ach bhí an scannán maith go leor.

Páiste 1 : **Bhfuel, tá obair baile le déanamh agam anois fresisin.**
Caithfidh mé imeacht.

	Frásaí na Seachtaine
1	Dia duit / Dia is Muire duit
2	Conas tá tú? Táim go maith. Táim go diail..Buíochas le Dia.
3	Cad is ainm duit? …. is ainm dom
4	Slán leat / Slán agat.
5	Gabh mo leithscéal, a mhúinteoir….
6	Má's é do thoil é / led thoil
7	Go raibh maith agat. /Go raibh mile maith agat
8	Tá fáilte romhat

9	Breithlá sona duit
10	Nollaig shona duit / Cáisc shona duit ? Athbhliain shona duit
11	Cén t-am é? Tá sé a (deich) a chlog.
12	Anseo, a mhúinteoir. Tá sé as láthair. (Tá sé tinn..breoite)
13	An maith leat..? Is maith liom…Ní maith liom…
14	Is fuath liom
15	Conas atá an lá? Tá sé fuar/te,fliuch/tirim ,ag cur sneachta / ag cur báistí, geal/scamallach
16	Cé leis é? Is liomsa é
17	Tá cnag ar an doras. Tá bean/fear/buachaill/cailín ag an doras
18	Cén lá é? Inniu an Luan
19	Cad é an ghaeilge ar …?
20	Cad is brí le …..?
21	Conas a litreofá …..?
22	An dtuigeann tú? Tuigim / Ní thuigim
23	Cén dath atá ar…?
24	Cén aois thú?
25	Go n-éirí an bóthat leat
26	An mbeidh scoil againn amárach?
27	Togha iarracht

28	Cén rang ina bhfuil tú? Táim i rang a ceathair….
29	An mó i do chlann?
30	Bí cúramach / Tabhair aire duit féin.